

Experiment Krewerd

Nieuwsbrief

Mei-juli 2022

Beste dorpsgenoten,

In deze nieuwsbrief informeren we jullie graag over de volgende punten:

- Nieuws van het coöperatiebestuur
- Ontwikkelingen rondom de versterking
- Energietransitie: update vanuit het project Aardgasvrije Wierdedorpen
- Flora en Fauna
- Dorpsvernieuwing
- Terugblik bewonersavond 19 mei en een ledenvergadering op de planning
- Documentaire
- Parlementaire enquête
- Experiment Krewerd in het nieuws
- Onderzoek Hanzehogeschool
- Bewonersraad

Nieuws van het coöperatiebestuur

De spanningen lopen op: stap voor stap komen we bij de uitvoering van de plannen, maar veel mensen zitten nog in onzekerheid over wat er nu met hun huis gaat gebeuren.

Bij een aantal huizen zal gekeken worden naar de schade aan de fundering. Dat gaat weer extra tijd vragen. Ook de uitwerking van de versterking in definitieve ontwerpen vraagt energie. Vervolgens moeten die ontwerpen beoordeeld worden door de NCG.

Het bestuur zal bij NCG en staatssecretaris wijzen op afspraken die aan het begin van het experiment zijn gemaakt. Daarom niet opnieuw ellenlange procedures om de ontwerpen te beoordelen.

Binnenkort wordt een haalbaarheidsstudie naar de mogelijkheden voor de biovergister gestart. We gaan nog steeds uit van het oorspronkelijke plan.
En we laten een uitwerking maken van de ideeën voor de centrale plek in het dorp, het trapveldje.

Spanning

Nu de plannen steeds concreter worden, stijgt de spanning hier en daar. Sommigen zitten er bijna helemaal doorheen. Wat gaat het nu allemaal echt betekenen voor iedereen? Hoe gaat het bij de een en hoe bij de ander? In andere dorpen en wijken is soms gedoe ontstaan over verschillende bedragen die mensen voor hun huis krijgen.

Dat moeten we hier niet hebben. We hebben al genoeg aan ons hoofd om alles goed uitgevoerd te krijgen. Onderlinge spanningen moeten we proberen te voorkomen. En we moeten steeds beseffen: het zijn niet de bewoners zelf die verschillen aanbrengen, maar de instanties. We laten ons niet uit elkaar spelen! Intussen willen we zo snel mogelijk verdere duidelijkheid geven. Daarvoor organiseren we een inloopdag.

Inloopmiddag/avond voor alle vragen

Het idee is om een inloopmiddag- en avond te organiseren, met alle deskundigen die betrokken zijn bij het Experiment, zodat er uitgebreid ruimte is voor het stellen van vragen, maar ook voor het delen van zorgen in alle openheid en vertrouwelijkheid. Na de vakantie hebben we een bestuursvergadering gepland waarin we gaan bedenken op welke manier we dit het beste kunnen organiseren, zodat iedereen tot z'n recht komt. Het is de bedoeling om deze middag/avond kort na de zomervakantie te organiseren. De datum hiervoor volgt!

Planning

Het bestuur heeft het bouwbureau JBG gevraagd snel een nieuwe planning te maken voor het project. Dan komt er zicht op de start van het werk. Dat kan ook spanning wegnemen. Intussen hopen we dat iedereen erin slaagt met zijn of haar architect een goed en uitvoerbaar definitief ontwerp te maken. Voor degenen die dat nog niet kunnen, omdat er nog nader onderzoek wordt gedaan naar de fundering, hopen we ook op snelle duidelijkheid. Maar dat zal onvermijdelijk wat langer duren. Iedereen veel sterkte gewenst in deze lastige tijd.

En een goede zomervakantie!

Vriendelijke groet

Willem Smink, voorzitter Dorpscoöperatie

Versterking

Bedrijfsburo JBG is bezig om de eerste stukjes van de puzzel in te vullen van de uitvoeringsplanning. Dankzij sommige voortvarende bewoners en architecten vormen zich de Definitieve Ontwerpen (DO). In meerdere gevallen is gevraagd om uitvoering van de bouwactiviteiten rond medio 2023. Dit zijn de gegevens waar JBG op zit te wachten.

Steeds vaker is er contact tussen bewoners en JBG, waarbij JBG ondersteunt met informatie en hulp met planning, calculatie en bouwvoorbereiding van individuele eigendommen.

Zaken als inrichting van de Hub (een centrale plaats waar het grote vrachtverkeer buiten het dorp bouwmaterialen kan lossen) en een ketenpark komen steeds dichterbij.

Stappenplan

Om de bewoners duidelijk te maken welke stappen er nog moeten worden genomen heeft Ben van Rein op verzoek van de Klankbordgroep toegezegd dat er een stappenplan zal worden gemaakt. Zodat we kunnen zien welke beslissingen nog moeten worden genomen voordat de spreekwoordelijke schop in de grond gaat.

Onderdelen die daarin ter sprake zullen komen, zijn:

- Ecologie
- Energietransitie
- Archeologie
- Architecten procedures
- Funderingsonderzoek
- Kostenbegrotingen Definitief Ontwerp
- NCG-procedures (en hun doorlooptijden)
- Omgevingsvergunning (en doorlooptijd)
- Aannemersselectie

Het schema zal ter controle bij de Klankbordgroep worden neergelegd voor eventueel commentaar, zodat het straks voor iedereen duidelijk is in welke volgorde de stappen naar uitvoering worden voltooid.

Nieuwe schades melden

Wanneer er nieuwe schades in een woning worden geconstateerd, dan is het van belang dat deze zo snel mogelijk worden gemeld bij het IMG (<https://www.schadedoormijnbouw.nl>). Zo kunnen ze, nog voordat de versterking van de woning in uitvoering gaat, worden meegenomen. Wanneer je een nieuwe melding hebt gedaan bij de IMG, geef dat ajb dan ook door aan Jolanda, zodat we op de hoogte zijn van nog lopende schademeldingen.

Energietransitie

Update vanuit project Aardgasvrije Wierdedorpen

Inmiddels is het bestuur van de stichting Aardgasvrije Wierdedorpen ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Dat betekent dat nu ook gestart kan worden met het uitkeren van subsidies aan bewoners die 50% gasbesparing hebben gerealiseerd in hun huis.

In Krewerd is het proces van vernieuwen, versterken en verduurzamen natuurlijk al een tijdje bezig. Godlinze en Holwierde staan nog aan de start van het project. Inmiddels hebben de eerste bewonersavonden in Godlinze en Holwierde plaatsgevonden en de belangstelling hiervoor was enorm groot. Beide keren was de zaal van het lokale dorps huis helemaal vol. Mooi om te zien dat er zoveel belangstelling voor de verduurzaming is. De eerste aanmeldingen zijn ook binnen gekomen en na de zomer krijgen de eerste bewoners een energiescan.

Verder wordt in Krewerd in overleg met de gemeente gekeken naar een goede plek voor de biovergister. Het bedrijf SWECO doet een haalbaarheidsonderzoek naar de inpassing van de biovergister op het leidingennet in Krewerd. Zodra hier meer bekend over is, wordt hierover gecommuniceerd.

Meer weten over het project Aardgasvrije Wierdedorpen en alle subsidiemogelijkheden voor uw woning?

Kijk op: www.aardgasvrijewierdedorpen.nl

Dorpsvernieuwing

Trapveldje

Dit project staat nog wat aan het begin, maar onlangs is de werkgroep voor het eerst bij elkaar geweest: Lotte Oldenhuis, Guus en Eefje Claessens, Donald van Veelen en Monique Dousma. Tijdens deze eerste bijeenkomst is het plan van aanpak (aan de hand van de dorpsvisie) dat er al lag met elkaar besproken.

De grond is in eigendom van de kerk in Holwierde en het dorpscoöperatiebestuur zal in gesprek gaan met het kerkbestuur over de aankoop van de grond. Daarnaast hebben we stedenbouwkundige Sacha Schram benaderd om het plan te kunnen vormgeven. Natuurlijk zullen we in het beginstadium hierover in nauw overleg gaan met de direct omwonenden.

Als er straks een concreet plan ligt, zullen we dit ook met het dorp delen. Een ander aspect waar we vanaf het begin goed over na moeten denken is hoe we dit terrein willen beheren en onderhouden. Zodat deze plek er ook in de toekomst goed uit blijft zien. Hierover gaan we in gesprek met de groenbeheerders van de gemeente om te kijken of de gemeente hierin iets kan betekenen.

Krewerd Cracks

Met de laatste toezegging van een bijdrage van het Loket Leefbaarheid is het plan voor de uitvoering van Krewerd Cracks financieel gedekt. Dat betekent dat kunstenaressen Monique Goossens inmiddels is gestart met het inventariseren van scheuren. Deze

scheuren zullen worden opgevuld met verschillende contrasterende en onverwachte materialen. Hiervan worden foto's gemaakt, die in het najaar worden tentoongesteld in de Mariakerk.

Een aantal vragen:

We zijn nog op zoek naar een aantal scheuren die gefotografeerd mogen worden. Mochten er in je woning scheuren aanwezig zijn die mee mogen doen in deze expositie, laat het dan even weten aan Jolanda (0645756577 of info@jolandadijkhuis.nl). Verder is fotograaf Monique Goossens op zoek naar een plek in de omgeving waar ze kan overnachten, werken aan het project en haar spullen tijdelijk kan stallen. Mocht iemand een idee hebben, geef het door aan Eefje!

Klankbordgroep

Zoals jullie weten is er sinds een tijdje een klankbordgroep actief vanuit het dorp, die een spiegel is voor het dorpscoöperatiebestuur. In alles wat er nu speelt rondom de versterking, de dorpsvernieuwing en de energietransitie. Zij vangen de signalen uit het dorp op, en bespreken deze met het bestuur. Een hele waardevolle aanvulling.

De klankbordgroep bestond uit Eefje Claessens, Erica van de Vuurst, Willem de Graaf en Vincent Noordhoek. Helaas heeft Eefje aangegeven te gaan stoppen met haar activiteiten voor de klankbordgroep en we willen Eefje heel erg bedanken voor haar inzet hierin!

Dat betekent dat er een plekje vrij is voor een nieuw klankbordgroeplid. Interesse? Neem dan contact op met Jolanda.

Noteer alvast in de agenda:

Ledenvergadering dorpscoöperatie 6 oktober 2022

Op donderdag 6 oktober organiseren we vanuit de coöperatie een ledenvergadering. Deze begint om 19:30 uur. De agenda volgt!

Hanzehogeschool

Sociaalwetenschappelijk onderzoek

Een paar weken geleden hebben we informatiebrieven verstuurd naar iedereen die eerder heeft deelgenomen aan ons onderzoek. Hier zaten 2 formulieren bij: een om aan te geven of u deel wilt nemen aan vervolgonderzoek en een om toestemming te geven om uw gegevens langer te bewaren. We hebben inmiddels al een heel aantal formulieren ontvangen. Bedankt daarvoor! Voor wie dat nog niet heeft gedaan: hierbij

een vriendelijke herinnering om de formulieren naar ons retour te sturen. Dit is ook van belang als u liever niet meer mee wilt doen aan het onderzoek.

Waarom deelnemen?

Tijdens de bewonersbijeenkomsten werd een aantal vragen gesteld. Daarom lichten we het onderzoek graag nog extra toe in deze nieuwsbrief:

We werken op verschillende manieren nauw samen met de onderzoekers van Gronings Perspectief en het Kennisplatform. Zij doen onderzoek via een panel in de gehele provincie Groningen. Daaruit kunnen patronen worden ontdekt en kan er iets gezegd worden over de regio in het algemeen. Ons onderzoek in Krewerd is een zogenoemde *case study* waar we meer gedetailleerd op de versterkingsoperatie, en de unieke aspecten van Experiment Krewerd, in kunnen zoomen.

Kinderschoenen

Het onderzoek naar de versterkingsoperatie staat nog in de kinderschoenen. We weten er nog te weinig van. Daarom is het zo belangrijk om meer zicht te krijgen op wat het doet met bewoners. Het is al pijnlijk duidelijk dat bewoners in het aardbevingsgebied meer gezondheidsklachten ervaren, naarmate zij langer in procedures zijn verwickeld. Maar we weten nog niet wat er nodig is om de gezondheid weer te verbeteren.

Als we tijdens ons onderzoek zaken ontdekken die voor de bewoners belangrijk zijn, zullen we dat meteen signaleren. Zo verbeteren we inmiddels de communicatie op website en in de nieuwsbrief en is er een whatsapp-groep en een klankbordgroep opgericht.

Het vervolgonderzoek wordt gefinancierd door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Zij krijgen onze onderzoeksresultaten (uiteraard anoniem) om beleid te verbeteren. Ook kunnen we de ervaringen in Krewerd inzetten voor de versterking in andere dorpen.

Stress

Uit ons eerste onderzoek bleek dat veel mensen stress ervaren, maar ook andere gezondheidsklachten hebben. Deze lijken elkaar te versterken. Dit is nog niet eerder onderzocht in het aardbevingsgebied. Ik ben in gesprek met een onderzoeker van de RUG om hier verder in te duiken met behulp van Lifelines data. Zo kan onderzoek in Krewerd dus ook weer aanleiding geven om dingen regio breed te onderzoeken.

Mensen die we hebben geïnterviewd gaven aan de gesprekken als zeer prettig te ervaren. We luisteren rustig naar uw verhaal en u bepaalt zelf wat u wel en niet wilt vertellen. We zullen iedereen zeer respectvol behandelen, ook in de manier waarop we over Krewerd schrijven. Dit is een van de belangrijkste punten in ethisch verantwoord onderzoek doen.

We hopen van harte dat u weer mee wilt doen! Mocht u naar aanleiding hiervan toch nog vragen hebben dan kunt u een mail sturen naar: h.pot@pl.hanze.nl

Door: dr. Hanneke Pot

Hanzedag

Op donderdag 9 juni organiseerde Kenniscentrum Noorderruimte van de Hanzehogeschool een dag voor lectoren, docent-onderzoekers, promovendi, junior medewerkers (studenten van twintig opleidingen) en werkveldpartners. Ze presenteerden deze middag de voortgang van hun onderzoek in verschillende sessies. Hanneke Pot en haar onderzoeksteam gaven een lezing over hun onderzoek in Krewerd en maakten hierbij gebruik van de maquette van Krewerd.

Flora & Fauna

Facturen flora & fauna

In de individuele voorbereidingsdepots is een bedrag van € 1815 (€ 1500 + € 315 btw) gereserveerd voor de uitvoering van de maatregelen op de flora- en faunawet. In Krewerd wordt dit uitgevoerd door ecooloog Jan Doevendans (zoals bekend) en hij adviseert de architecten welke maatregelen in de bouwplannen moeten worden opgenomen.

Om ervoor te zorgen dat de facturen van Jan Doevendans vanuit de coöperatie kunnen worden betaald, is het de bedoeling dat jullie als woningeigenaren opdracht geven aan de NCG, om dit bedrag over te maken naar de rekening van de dorpscoöperatie. Zodat penningmeester Eltje Bos de facturen van Jan kan betalen.

We verzoeken alle woningeigenaren, die inmiddels beschikken over het voorbereidingsdepot, om de NCG daartoe opdracht te geven.

Dat gaat als volgt:

- Jullie krijgen vanuit de coöperatie een **verzoek tot betaling**.
- Dit verzoek moet worden getekend en opgestuurd naar de NCG (de architect kan hierbij ondersteunen).
- Met het verzoek tot betaling ontvangen jullie ook een **opdrachtbrief** die eveneens moet worden getekend en opgestuurd naar de NCG.
- Als beide formulieren zijn ontvangen, geeft de NCG de notaris opdracht het geld over te maken naar de dorpscoöperatie.
- De dorpscoöperatie zorgt voor verrekening met Jan Doevendans.

Het lijkt op deze manier wat omslachtig en ingewikkeld, maar we zullen ervoor zorgen dat de formulieren die jullie ontvangen helder en begrijpelijk zijn.

Om maar met de Belastingdienst te spreken: makkelijker kunnen we het niet maken! Vanuit de coöperatie zullen we zeker ons best doen!

Oproep: wie helpt mee om de 5V-gevel te beschilderen?

Wij zijn op zoek naar iemand die de tekst 'Experiment Krewerd' op de 5V-gevel te schilderen of plakken, zodat deze duidelijk herkenbaar is als een onderdeel van Experiment

Krewerd. De 5V-gevel komt op de plek te staan waar we van start gaan met de versterking.

Wil je helpen? Geef dat dan door aan Jolanda (info@jolandadijkhuis.nl / 06-45756577) via mail, app of een belletje.

Terugblik op bewonersavond 19 mei

Op donderdag 19 mei was er voor het eerst weer een bewonersavond in Kredo. Omdat het zo lang was geleden dat we bij elkaar zijn geweest was het programma meer dan vol. Met een korte terug- en vooruitblik door voorzitter Willem Smink en een presentatie over de stand van zaken rondom de versterking door Ben van Rein. Hanneke Pot van de Hanzehogeschool vertelde over het onderzoek dat is geweest en nu weer een vervolg krijgt en Jan Doevendans vertelde over de stand van zaken en de plannen rondom de

flora- en faunamaatregelen. Jolanda Dijkhuis vertelde over de dorpsvernieuwing en Jop Hessel praatte ons bij over de ontwikkelingen rondom de energietransitie. De avond werd afgesloten met een lezing over de scheikundige en microbiologische werking van de biovergister, door Prof. Dr. Gert Jan Euverink (RUG).

De volgende bewonersavond (ledenvergadering) staat gepland op donderdag 6 oktober 2022.

Documentaire

Op maandag 6 juni was de première van de documentaire over Experiment Krewerd. Documentairemaakster Liefke Knol heeft het proces vanaf bijna het begin van het Experiment gevolgd en het verhaal tot nu toe in beeld gebracht. Voorafgaand aan de uitzending op RTV Noord is de documentaire eerst getoond aan een aantal Krewerders die prominent in beeld zijn geweest en op donderdag 2 juni was de première voor het dorp. Nog steeds wordt in nieuwsberichten op social media en onlangs ook in de Groene Amsterdammer verwezen naar de documentaire en het proces waarin Krewerd zich nu bevindt. Liefke volgt ook het huidige proces, zodat we aan het einde van de versterking een compleet document hebben.

Parlementaire enquête

Eind juni zijn de eerste verhoren van de parlementaire enquête over de gaswinning in Groningen opgestart, waarin de verhalen van onder andere gedupeerden, maatschappelijke organisaties, onderzoekers, geologen en beleidsambtenaren van het ministerie te volgen zijn geweest. Op maandag 29 augustus worden de verhoren weer vervolgd. De verhoren die zijn geweest en degenen die nog op de planning staan zijn

te volgen via:
https://www.tweedekamer.nl/kamerleden_en_commissies/commissies/peag

In het nieuws

De afgelopen tijd was er veel aandacht in de media voor Experiment Krewerd. Het Dagblad van Het Noorden en de Groene Amsterdammer besteedden aandacht aan de documentaire, in de Groninger Bodem Beweging Krant stond een interview met Marleen Jansema, Willem Smink en Fons Verheijen en penningmeester Eltje Bos stond met een interview in Trouw. En natuurlijk heeft RTV Noord veel aandacht besteed aan de documentaire en het verhaal van Experiment Krewerd.

Bureaucratie
Eltje Bos (64) uit Appingedam is penningmeester van het Experiment Krewerd, het Noord-Groningse dorpje dat zijn eigen versterking probeert te organiseren. Een project dat na vier jaar nauwelijks is opgeschoten. Daarvoor was hij ook al betrokken bij de gaswinningsproblematiek, al was het maar omdat zijn inmiddels overleden zus Liefke Munneke vanuit Krewerd tien jaar lang een van de felste voorvechters was voor de Groningse zaak. "Die stress heeft mijn zuster geen goed gedaan."
"Mijn eigen schades van 2014 zijn door de Nam heel vlot afgehandeld, toen die dat nog zelf deed.

Het ging om iets van tienduizend euro en ik kon het met een eigen aannemer laten doen. Maar het houdt me wel bezig, omdat ik er zoveel anderen onder zie lijden. En ik hou van dit gebied, hier liggen mijn roots. Het meest schijnende vind ik dan de bureaucratie

Met film Krewerd wil Liefke Knol geschiedenis schrijven

Film maker Liefke Knol volgde de bewoners van het dorp Krewerd ruim vier jaar lang tijdens het uitrollen van het bijzondere versterkingsplan Experiment Krewerd.

PARADEERDE KREWERD
Krewerd is een dorpje van 120 inwoners in de gemeente Appingedam. Het dorpje is een van de laatste dorpen in Nederland waar nog een kern van een dorp staat. Het dorpje is een van de laatste dorpen in Nederland waar nog een kern van een dorp staat. Het dorpje is een van de laatste dorpen in Nederland waar nog een kern van een dorp staat.

"Hoop dat kijkers begrip krijgen voor wat die mensen overkomt"

Perspectief voor Krewerd!

De documentaire 'Experiment Krewerd' is een film die de bewoners van het dorp Krewerd volgt tijdens het uitrollen van het versterkingsplan Experiment Krewerd. De film is een van de laatste dorpen in Nederland waar nog een kern van een dorp staat.

"Experiment Krewerd"

De documentaire 'Experiment Krewerd' is een film die de bewoners van het dorp Krewerd volgt tijdens het uitrollen van het versterkingsplan Experiment Krewerd. De film is een van de laatste dorpen in Nederland waar nog een kern van een dorp staat.

Lotte Kool op de begraafplaats in Krewerd Eijden opnames voor de documentaire. 15/11/2019

Bewonersadviesraad NCG

De NCG wil graag een bewonersadviesraad opstellen, met bewoners uit het aardbevingsgebied, die advies willen geven om de dienstverlening van de NCG te verbeteren.

Profiel leden bewonersadviesraad

- U zit momenteel in het versterkingsproces.
- U heeft de intentie om NCG te helpen om haar dienstverlening te verbeteren.
- U bent in staat om de inzet van beleid te evalueren, over nieuw beleid te adviseren en ontwikkelingen, waar de NCG iets mee zou moeten, te signaleren.
- U kunt op locatie (nader te bepalen) aanwezig zijn tijdens minimaal vier bijeenkomsten per jaar.
- U heeft, naast de bijeenkomsten, voldoende tijd om u te verdiepen in de onderwerpen die op de agenda staan.
- U heeft een goed luisterend oor.
- U kunt uw kritische vermogen combineren met constructieve gedachten.
- U wilt en kunt uw medebewoners benaderen om inbreng op te halen.
- U hebt het vermogen om u in te leven in andere partijen en u kunt relativeren.
- U bent in staat om het grote geheel te zien en overzicht te houden.
- U wilt dit avontuur voor een aantal jaren (maximaal 3 jaar) aan gaan.

We verwachten dat bewoners ongeveer 8-10 uur per vergadering kwijt zijn: 2 tot 2,5 uur vergaderen, evenzoveel voorbereidingstijd en dan nog 4 tot 5 uur achterban consulteren (bijvoorbeeld via enquêtes).

Er staat een vrijwilligersvergoeding tegenover en de reiskosten etc. worden vergoed. Interesse?

Mail: d.j.schorren@pl.hanze.nl (Derwin Schorren)

Bereikbaarheid

Procesbegeleider Experiment Krewerd Jolanda Dijkhuis

- Telefoonnummer: 06-45756577
- Mail: info@jolandadijkhuis.nl
- Iedere donderdagmiddag van 14:00-17:00 uur aanwezig in Kredo.

- De deur is open en de koffie staat klaar. Welkom!
- Heb je vragen, opmerkingen of wil je een afspraak maken? Bel, app of mail gerust.
- Vakantie: 22 juli t/m 14 augustus. Gedurende de zomerperiode is er geen inloop op de donderdagmiddag. Deze start wanneer het dorps huis weer open is. Datum hiervoor volgt nog!

Onafhankelijk inwonersondersteuner Elsbeth Baas (gemeente Eemsdelta)

- Telefoonnummer: 06-22736153
- Mail: elsbeth.baas@eemsdelta.nl
- De onafhankelijk inwonersondersteuner kan ondersteuning bieden als er problemen worden ervaren op emotioneel, lichamelijk en sociaal gebied door de aardbevingen. Ze bieden een luisterend oor, ondersteunen je bij het vinden van oplossingen en zoeken samen met je naar antwoorden en, als het nodig is, naar hulpverlening.

Energietransitie Jop Hessel

- Telefoonnummer: 06-38911236
- Mail: Jop@enablemi.com
- Vragen over verduurzaming van de woning? Neem gerust contact op met Jop. Hij is regelmatig in Kredo aanwezig tijdens de inloop op de donderdagmiddag van 14:00-17:00 uur.